

procedere, & regulari solet, ut in *secundum naturam, de regul. juris*. Vnde cum frons terræ expositus sit, pro quantitate, & modo jugerum, alluvioni, nihil mirum, quod tam in acquisitione, quam in amissione, attendatur modus, & quantitas jugerum, cum unum ab altero dependeat, & determinationem recipiat: Secus tamen in casu nostro, in quo nec datur connexitas, nec correspondiva determinatio unius ab altero.

²¹ Sed & pro alia opinione, quod in casu proposito debeat attendi valor jugerum, aut prædiorum, non verò quantitas, aut mensura, adducebat in argumentum Albericus, *tex. in l. 2. §. cum in eadem nave, & in l. ultima, in fine, ff. ad legem Rodiam, de jactu*, quibus probatur unumquemque pro rata valoris mercium, & bonorum, debere contribuere illi cujus bona levandæ navis causa, in mare projecta fuerunt.

²² Verum nec istæ leges ad resolutionem quæstionis conducunt; nec pro asserta opinione quidquam faciunt: diversam enim (quin potius alienam) penitus sortiuntur rationem: nam bona, & merces majoris ponderis, sed minoris valoris, & pretij in mare projecta fuerunt, ut pretiosiora bona, & majoris valoris fervarentur. Valor ergo, non ipsa quantitas, vel pondus ibi omnino spectatur: id quod in casu nostro diversum est.

²³ Pari modo, ad id ineptè adaptatur per Albericum decisio legis, *majorem, ff. de pactis*. Nam illud, quod in ea dicitur pactum, nempe majoris partis creditorum remittentium hæredi debitoris (modò hæreditatem adeat, & residuum solvat) præjudicare minori parti: intelligi debet, ut major pars creditorum ea sit respectu crediti, non personarum; ex rationibus, de quibus ultra Glossam, & Jasonem in *dist. l. majorem, per Afflictum decis. 288. Solum cons. 273. colum. 2. lib. 2. Benvenut. Stracam tractatu de decoctoribus, part. 6. à num. 4.* & idem est quando præstatur securitas debitori à creditoribus pro majori parte, quia etiam major pars consideratur respectu interesse, *l. ultim. C. de his qui bon. ced. poss.* Cum ergo in *dist. l. majorem*, hæres eam ob causam adeat, quod major pars debiti, sibi remittitur, ideo valor, non personarum numerus considera-

tur: quod in quæstione nostra satis longè diversum est, nec ex ratione dicarum legum ad ejus resolutionem quidquam inferri potest. Quare perperam, tam pro prima, ut attendatur quantitas jugerum; quam pro secunda opinione, ut attendatur valor, non quantitas, adducuntur leges supra relatae per Albericum, & alia, quibus non est necesse, nec utile specialiter satisfacere.

Unde rejectis Alberici opinionibus ²⁴ supra adductis, rem istam Judicis arbitrio dirimendam esse, verius censet cum Bertrando, Afflict. Cova. Avend. & aliis, Menoch. *d. casu 245.* quibus adde Petrum Surdum *cons. 65. num. 23.* Judex itaque pensatis tam pascui, quam possessionum qualitate, & vicinorum conditione (ut supra dicebamus) vel habita consideratione ad quantitatem jugerum, vel ad valorem, prout ex circumstantiis causæ apius sibi visum fuerit, pascua taxabit, & utendi pascuo formam præscribet.

Cum tamen usus pascui publici debeat esse moderatus, pro modo debito, & sine aliorum injuria (ut in principio *hujus capituli* diximus) consequens est: quod ille, cui communitas, vel servitus est concessa, vel tanquam vicino competit jus pascui, cum certo numero gregum, non poterit plures immittere; nec etiam pecudes morbo laborantes; quòd si immiserit, merito à pasturagio expelletur; ut docet Gregor. in *l. 2. in glo. verbo, tan negligente, tit. 17. par. 7.* ubi refert illud Ovidij:

Morbida facta pecus, totum corrupti opile,

Ne maculet socias, est separanda grege.

& facit *text. in l. Julianus, in princip. cum ibi notatis, ff. de actionibus empti, & in l. si finita, §. ex hoc edicto, ubi Glol. verb. juncta, ff. de damno infecto, & in c. penult. ibi, sicut ex una oye morbida universus grex inficitur, 45. distin. & in c. rescanda: 24. quæstion. 3. Cæpol. ubi sup. de servit. juris pasc. num. 20.*

CAPUT IV.

Quomodo vicinitas acquiratur, ut quis pascuo publico frui possit: & an cum vicinitate, sit necessaria habitatio in oppido, cujus est pascuum: & quis in proposito dicatur habitator.

SUMMARIVM.

- 1 Propositur Capituli ihema, & thesis.
- 2 Verbum hoc, vicinus, pluribus in legibus Regni invenitur.
- 3 Verbum, vicinus, pro eo, qui prope alium habitat, quandoque accipitur.
- 4 Vicinus in proposito quæstionis, quis dicatur.
- 5 Vicinitas pluribus modis acquiritur, & primo per nativitatem.
- 6 Natus in aliquo loco, cum fortassis mater per illum transierit, an acquirat naturalitatem? traditur remissivè.
- 7 Vicinitas contracta origine, & nativitate, potentior est omni alia.
- 8 Vicinitas, & domicilium originis semper retinetur, etiam si quis in alio oppido inhabitet.
- 9 Vicinitas, seu domicilium per Baptismum contrahitur, iam quoad spiritualia, quam quoad temporalia.
- 10 Expositus puer in loco expositionis acquirat originem.
- 11 Vicinitas, & domicilium, ex habitatione decennij contrahitur.
- 12 Vicinitas, utrum ex sola decennij habitatione contrahatur absque alio actu? traditur remissivè.
- 13 Vicinitas contrahitur per matrimonium.
- 14 Vicinitas, ut acquiratur per matrimonium, utrum sit necessarium quòd maritus larem, & bona sua translulerit ad locum ubi matrimonium contraxit? proponitur, & discutitur.
- 15 Vicinitas acquiratur per sententiam.
- 16 Vicinitas contrahitur ex eo, quod quis stipendiariam militiam, in aliquo oppido exerceat.
- 17 Milites in oppido, ubi commorantur, uberiori emolumento in pascuis, quam ceteri vicini, frui debent.
- 18 Advocati, Magistri, & Præceptores stipendiarii, ad instar militum, vicinitatis comodis, & emolumentis potiuntur.
- 19 Vicinus verè, & propriè, quis dicatur in proposito quo ad usum pascui.
- 20 Vicinitas, & domicilium pluribus in locis, absque actu receptionis inducitur.
- 21 Vicinus, ut quis reputetur, non est necesse quod in oppido habitet. Sed ad hoc, ut Pascuo potiatur, cum vicinitate requiritur

habitatio.

- 22 Habitator oppidi pluribus modis quis dicitur.
- 23 Habitatio majoris partis anni est necessaria, ut quis pascuo oppidi possit potiri.
- 24 Habitatio debet esse stabilis, non rara, vel momentanea.
- 25 Habitare in oppido dicitur, qui per aliquod tempus abest, cum tamen animum redeundi habeat; & n. 28.
- 26 Habitator oppidi, an dicatur scholaris, qui causa studiorum in eo residet? & quid de exule ad tempus, & de famulis dominorum, & vicinis adoptivis? traditur remissivè.
- 27 Habitatio principaliter consistit, & conservatur animo.
- 28 Habitare dicitur, qui per alium habitat.
- 29 Expenditur in proposito, *text. in l. cum scimus, §. fin. C. de agricolis, & censuris, lib. 11.*
- 30 Familia, verbum, quid comprehendat.
- 31 Familia an consistat in uno, vel duobus famulis.
- 32 Vicinitas pluribus in locis haberi potest, non tamen habitatio, ut pascuo quis uti possit.
- 33 Vicinus qui habet plura prædia in aliquo oppido, cum tamen ibi non habitet, pascuo uti non poterit.
- 34 Animalia agriculturae deservientia poterunt in pascuo oppidi, ubi sunt prædia quæ coluntur, pascere.
- 35 Intelligitur *lex 4. tit. 11. libr. 5. Ordinementi, & traditur limitatio text. in l. 9. tit. 28. par. 3.*
- 36 Vidua, an pascuo publico uti possit? & vicinitatis commoda retineat? traditur remissivè.

Vicinis, & habitatoribus cujusque oppidi pascua publica patere, & communia esse, in *precedenti cap.* diximus; quapropter in præsentem examinandum venit, quis in proposito dicatur vicinus? & quot modis contrahatur vicinitas; quis habitator loci? & quod pro usu pascui, simul cum vicinitate necessario concurrere debet habitatio.

Et pro clariori intelligentia præmittendum duxi, hoc verbum, vicinus, reperi in plerisque legibus Regni, ejus enim meminit *lex 16. tit. 5. lib. 4. Ordin. l. 26. & 27. tit. 1. l. 7. Ordin. l. 2. tit. 19. par. 3. in l. 8. tit. 8. lib. 2. Fori, & dist. l. 4. & 9. tit. 29. par. 3.* & passim invenitur in pluribus legibus, & pragmaticis.

Secundo præmitto, quandoque verbum hoc, vicinus, nō sumi pro cive, sive incolaj

sed pro eo, qui prope alium habitat, aut residet: quo in sensu accipit Cicero l. 8. *Atticorum*, c. 150. ibi: *Lepidus vicinus noster*, facit text. in l. *si vicinus* 50. C. de nuptiis, l. *Præses* 2. l. *per agrum*, C. de servituti. & aqua. Et usque ad quem locum quis vicinus dicatur? insinuat text. in l. 1. §. *hoc autem*, ff. ad *Silanian*. Bart. in l. *si tertius* ff. de aqua pluv. arcend. Tiraq. de retract. linag. §. 1. gloss. 9. n. 21. Matthæus de Afflict. in cons. Neapolit. libr. 3. rubric. 37. n. 17. lib. 1. rubr. 2. n. 4. Indeque qui habet prædia proxima alteri, vocatur in iure vicinus; dict. l. *Præses*: d. l. *per agrum*, l. 5. tit. 31. part. 3. ibi: *Si el vezino se sirve desta agua*, & in l. 1. 2. & 20. tit. 32. eadem, part. 1. 7. 10. 13. eodem titulo, & part. 1. & plura de statuto loquente, cum vicino, in proposito, ex eo, quod bona, aut prædia contigua habeat, ultra Bart. in l. *si tertius*, ff. de aqua pluv. arcend. Doctores in dict. l. *si vicinus*, & in l. *fin.* C. de his quibus, ut indignis, tradunt Philippus Corneus cons. 29. lib. 3. Aret. cons. 77. Paulus Parisius cons. 53. n. 9. lib. 3. eleganter, & copiosè Signorol. de Homod. cons. 32. Narbona in l. 20. tit. 1. lib. 4. *novæ Recopilat. gl. 2. num. 1.*

4 Sed in proposito, vicinus, dicitur ille, qui in aliqua villa habitat, seu in oppido commoratur, pro talique à populo est receptus, secundum consuetudinem regionis, l. *cum De lanionis*, §. *asinam*, ff. de fundo instructo, & instrumento legato, docet Abbas, & Felinus in cap. *quosdam*, de presumptionibus, Oldradus cons. 102. & facit textus in l. *librorum*, §. 2. §. *quod tamen Cassius*, ff. de legatis tertio. Verbum enim hoc, vicinus, explicatur secundum communem usum loquendi, ut in l. *ut Alfenus*, 87. ff. de verborum significatione, docet Bartol. in d. l. *si tertius* vicinus 6. ff. de aqua pluv. arcend. Avend. in capitibus Prætorum, c. 3. n. 5. Covarruv. in practi. cis, c. 37. Burgos de Paz in l. 3. *Tauri*, n. 367. Azevedo in l. 4. verbo, *vezinos*, tit. 6. lib. 3. *novæ Recopilat.* Aviles in cap. 17. Prætorum, in principio, column. 1. Vicinus enim idem est quod incola, ut in l. *pupillus* 239. §. *incola*, ff. de verborum significatione, ubi Joann. Brechius, & doctè, & accuratissimè ita advertit Narbona in commentariis ad l. 20. tit. 1. lib. 5. *novæ Recop. gloss. 2. ex n. 2. cum seqq.*

5 Acquiritur verò vicinitas, seu domicilium pluribus modis. Primò, per nativitatem uniuscujusque, ut in l. 1. ibi.

Municipem, aut nativitas facit: & in l. assumptio 6. ibi: *Veritas originis non amittitur, & inferius, nec recusando quis patriam, ex qua oriundus: ff. ad municipalem, l. municipales* 228. ibi: *Municipes intelligendi sunt, & qui in eodem municipio nati sunt, ff. de verb. sign. tradit Alex. in l. hujusmodi, §. legatum, ff. de legatis primo, Cumanus in l. cetera, §. fin. ff. eodem tit. Thomas Grammaticus voto 10. Caldas Pereyra in quodam responso pro Domino Ioanne de Tassis, n. 6. quod invenitur post tractatum de integritate restitutione minorum, Boerius dec. 13. Joannes Vota consil. 10. n. 101. Afflict. dec. 384. n. 6. Greg. Lopez in l. 32. tit. 2. part. 3. verbo, *naturalis*; & est expressa, pro hoc, l. 1. tit. 20. part. 2. ibi: *Con todo esso, por mayor tuvieron los sabios antiguos, que se hablan en todas las cosas muy con razon aquella naturaleza que de suso diximos, que los omnes han con la tierra, por nacer en ella. Ca estas les es asi como madre, de que salen al mundo, e vienen a ser omnes.**

6 Et an qui in aliquo loco natus fuit, cum mater ejus per transitum, & sine animo ibi permanendi, sed statim commigrandi, & recedendi, eum peperit, videatur ibi domicilium, & naturalitatem contraxisse? disputant Hieronymus Cevallos, *communium contra communes*, qu. 458. n. 17. Gaspar Gilus Polus in recitatione scholastica, ad titulum, ff. ad municipalem, Ignatius del Villar in sua *Sylva resp. lib. 1. resp. 7. 4. part. à n. 11.* ubi agit de vero intellectu legis 19. tit. 3. l. 1. *novæ Recop.* novissime Narbona in l. 20. tit. 1. lib. 4. *Recop. ex num. 137.*

7 Et hæc vicinitas contracta ex origine, vel nativitate, potentior est omni alia, ut est Gloss. recepta in l. *cives*, verbo, *Allectio*, & ibi Ioannes de Platea, *Cod. de incolis*, l. 10. Gloss. in l. *in adoptionem* in 1. verbo, *in honorem*, *Cod. de adoptionibus*, & in l. 1. *Cod. de municipibus*, & origina, lib. 10. tradit plura in proposito congerens Tiraquel. de retract. linagier, §. 9. gloss. 2. n. 20. Alciatus de presumption. regul. 1. presumptione 31. & resp. 55. n. 6. & 7. & sic talis vicinitas immutabilis est, ut in dict. l. *assumptio*, & in l. *fin.* §. *penultim.* ff. ad municipalem, Chassaneus in consuet. Burgund. §. 16. rubr. 9. n. 1. & facit l. 5. tit. 24. part. 4. ibi: *E como esto es deuda de natura, non se puede desatar*, Stephanus Gratianus disceptationum Forens. c. 75. Barbosa in l. *heres absens*, §. *proinde, in articulo*, de foro ratione originis, à n. 9. *D. de Iudiciis.*

Unde licet, quis extra domicilium originis alius

alius habitet, semper domicilium originis stare, & durare censetur: etiam si per mille annos qui in alieno loco habitet; ut tradit Bart. in l. *quæsitum*, ff. *legatis* 3. Boerius dec. 13. n. 4.

9 Secundo contrahitur, & acquiritur vicinitas, seu domicilium per Baptismum, ut in l. 2. tit. 24. part. 4. ibi: *La novena por tornarlo Cristiano*. Quod procedit non solum quoad spiritualia, sed etiam quoad temporalia, cap. *debitum*, de Baptismo, Lucas de Pen. in d. l. *cives*, vers. *nam præter causam originis*, Gratianus ubi supra, d. c. 75. num. 16. Hier. González in regul. 8. *Cancellaria*, gloss. 9. §. 1. n. 108. & num. 113. ubi eleganter.

10 Quibus consequens est, puerum expositum originem ac domicilium acquirere in loco, ubi expositus est, ut observat Federicus de Senis cons. 254. n. 7. Mandofius de atate minori, cap. 1. n. 22. usque ad 55. Stephanus Gratianus ubi supra, n. 12. Emanuel Barbosa in remissione ad leges Lusit. lib. 2. tit. 55. ad principium, num. 2. August. Barbosa de officio Episcopi, allegatione 151. n. 150. Narbona ubi supra, num. 156. & novissimè Alfonso de Caranza in suo omnium literarum locupletissimo tractatu, de vera naturalis, & legitimi partus designatione, cap. 4. de partu exposito, num. 53. quia expositi præsumuntur esse filij illius loci, vel parochiæ, in qua exponuntur; ut notat Gregor. Lopez in l. 4. tit. 20. gloss. 1.

11 Præterea, & ex habitatione decennij acquiritur vicinitas, & domicilium, ut in l. 2. *Cod. de incolis*, lib. 10. ibi: *Nisi decem annis transactis in eo loco sedes sui constituerint*, ubi Gloss. Felinus in cap. *dilectus filius*, in 2. n. 4. vers. *Limita nisi aliquis*, & n. 12. versicul. *Secunda declaratio*; & latè ibidem, versicul. *Tertius casus*, Salzedo in additione ad præxim Bernar. Diaz, cap. 74. n. 33. Menoch. de arbitrariis, casu 86. n. 3. Riccius decisione 304. num. 2. & ita deciditur apertè in l. 2. tit. 24. part. 4. ibi: *La decena por morança de diez años que fagan en la tierra, maguer sea natural de otra, & in l. 32. tit. 2. part. 3. ibi: La setena es, si huviesse sido morador en aquella tierra diez años*, ubi Gregor. Lopez in verbo, *dies años*, & in l. 5. tit. 2. lib. 7. *Recopilation*, ibi: *O que ryan sido vezinos della diez años*, ubi Azevedo num. 4. Et an sola decennij habitazione, absque aliquo actu, seu signo assumpti domicilij significativo,

contrahatur vicinitas? ultra Abbateum in cap. *fin. de parochis*, Felinum in cap. *dilectus*, in 2. n. 11. de rescriptis, videre poteris per Rotam dec. 130. 2. part. *novissimarum*, Riccium dec. 304. n. 2.

12 Deinde vicinitas, & domicilium acquiruntur ex contracto matrimonio in aliquo loco, ex eo enim videtur quis civis, & vicinus illius loci fieri, & constitui: & inde vulgo, jactatur, maritum illius loci esse, cujus est uxor; ut in dict. l. 2. tit. 24. part. 4. & in dict. l. 32. tit. 2. part. 3. observat Azevedo in l. 19. tit. 3. lib. 1. *novæ Recopilat.* n. 1. ibi: *Et tunc domicilium dicitur constitutum per matrimonium contractum in Regno, & in l. 1. tit. 3. n. 6. lib. 7. Recopilat. late Surdus dec. 330. 2. pa. Guttier. de matrim. c. 63. n. 18.* Quod tamen intelligendum puto, si ibi maritus bona sua, & larem transtulerit, ut in l. *si in patria*, C. de incolis, l. 10. ibi: *Si in patria uxoris tue, vel qualibet alia, domicilium defixisti incolatus jure, ultro te ejusdem civitatis muneribus obligasti*: quæ verba, ut domicilium contrahatur, potius respiciunt ejus constitutionem quam matrimonij contractum, & idem colligitur, ex l. 1. §. *domum*, ff. de liberis agnosc. ibi: *Illinc ubi larem matrimonio collocarent*, non enim dixit ibi Jurisconsultus, *ubi matrimonio collocarent*, observat Barbosa omnino videndus in l. *exigere dotem* 65. n. 13. cum pluribus sequentibus, ff. *soluti matrimonio*, quod è converso procedit, absque dubio in muliere, quæ respectu mariti, cum quo contrahit, efficitur domiciliaria illius loci, in quo maritus degit; ut probat text. expressus in l. *mulieres* 9. C. de incolis, lib. 10. ibi: *Mulieres honore maritorum erigimus, & genere nobilitamus, & forum ex eorum persona statuimus, & in l. ult. §. ita rescripserunt*, ff. ad municipalem, ibi: *Mulierem, quandiu nupta est, incolam ejusdem civitatis videri, cujus maritus ejus est*, & in d. l. 32. tit. 2. part. 3. ibi: *La tercera es por razon de casamiento, ca la muger maguer sea de otra tierra, deve responder ante aquel jur gador, que ha poderio sobre su marido, & in hoc sensu debent interpretari verba dict. l. 2. tit. 24. part. 4. quarta, ibi: *La quinta por casamiento*, ut hoc procedat respectu mulieris, non verò mariti: circa quod decepti fuerunt, & errore labuntur Alciatus resp. 55. n. 2. & consil. 197. n. 5. Menoch. de arbitrariis, dict. lib. 2. cent. 1. casu 86. n. 28. & 29. Ignatius del Villar ubi sup. d. resp. 7. 5. part. n. 26. dum absque distinctione existimant, ex eo, quod in d.*